

REFERANS FİYAT UYGULAMASI

Seda Törün KILIÇ
Muayene Memuru

Ali ALGAN
Muayene Memuru

GİRİŞ

Gümrük idarelerinde serbest dolaşıma giriş beyannamelerinin Gümrük Muayene Memurlarınca incelenmesinde bazı ürün gruplarında belirlenmiş olan referans fiyatların değerlendirilmesi aşamasında bir takım farklı uygulamalar olduğu, Muayene Memurlarının beyan edilen kıymet ile referans kıymet arasındaki farka ilişkin Gümrük Kanunu 234. maddesi'ni uyguladığı, ithalat vergileri ve bu farka isabet eden üç katı ceza tutarını teminata bağladığı, bunun mükelleflerle gümrük idareleri arasında soruna neden olduğu, mükelleflerce çözüm amaçlı beyan edilen kıymet ile referans kıymet arasındaki farkı beyannamelerde "Yurtdışı Giderler" bölümü altına gider kaydederek matrahların yükseltilmesi ile referans kıymet üstünde kalınarak bir çözüm bulunduğu ancak bu suretle kapatılan beyannamelerle ilgili olarak daha sonra yargı yoluna gidilerek aradaki farkın yargı kararları ile tekrardan geri alındığı görülmektedir.

Bu yazıda Referans Fiyat Uygulaması mevzuat açısından ve uygulama açısından değerlendirilerek yargı kararlarının piyasayı bozucu etkisi incelenecektir.

GÜMRÜK KIYMETİ NEDİR?

Gümrük Kıymetini tanımlamak için mevzuatta 4458 Sayılı Gümrük Kanununun 23. Maddesi ile 31. maddelerine ayrıca Gümrük Yönetmeliği'nin 43. maddesi ile 57. Maddelerine bakmak gerekmektedir. Gümrük Kanununun 23. Maddesine göre “Eşyanın gümrük kıymeti, Gümrük Tarifesinin ve eşya ticaretine ilişkin belirli konularda getirilen tarife dışı düzenlemelerin uygulanması amacıyla, bu bölümde yer alan hükümler çerçevesinde belirlenen kıymettir.” Gümrük Kanununun 24. Maddesinin 1.fikrasına baktığımızda ise; “İthal eşyasının gümrük kıymeti, eşyanın satış bedelidir. Satış bedeli, fiilen ödenen veya ödenecek fiyattır. Türkiye'ye ihraç amacıyla yapılan satışta 27. ve 28 inci maddelere göre gerekli düzeltmeler yapılır” demektedir.

Özetle serbest dolaşıma giriş için açılan beyannamede eşyamızın gümrük kıymeti eşyanın satış bedelidir. Satış bedeli de fiilen ödenen veya ödenecek fiyattır. Burada kanun kıymetle ilgili birtakım düzeltmelerden bahsetmektedir bunlar nelerdir açıklayalım;

Eşyanın satış bedelinin gümrük kıymetine esas alınabilmesi için birtakım koşullar vardır bunlar;

- 1- Eşyanın alıcısı tarafından elden çıkartılması veya kullanımı Türkiye Cumhuriyeti mevzuatı ve bunların yetkili kıldığı merciler tarafından konulmuş olan kısıtlamalar dışında, hiçbir kısıtlamaya tabi olmamalıdır.
- 2- Eşyanın alıcısı tarafından elden çıkartılması veya kullanımı eşyanın tekrar satılabileceği coğrafi bölgeyi sınırlayan kısıtlamalar dışında, hiçbir kısıtlamaya tabi olmamalıdır.
- 3- Eşyanın alıcısı tarafından elden çıkartılması veya kullanımı eşyanın kıymetini önemli bir ölçüde etkilemeyen kısıtlamalar dışında, hiçbir kısıtlamaya tabi olmamalıdır.

Örneğin; Bir otomobil satıcısının bir alıcıdan, bu otomobilleri, model yılının başlangıcını ifade eden belli bir tarihten önce satmaması veya teşhir etmemesini talep etmesi gibi.

- 4- Satış veya fiyat, kıymeti belirlenmekte olan eşya bakımından, kıymeti tespit edilemez bir koşul veya edim konusu olmamalıdır.

Örneğin;

(a) satıcının ithal eşyasının fiyatını, alıcının kendisinden belli miktarlarda başka eşyalar alması koşuluna bağlı olarak belirlemesi olabilir.

(b) ithal eşyasının fiyatının, bu eşyanın alıcısının satıcıya sattığı eşyanın fiyat veya fiyatlarına bağlı olması olabilir.

(c) fiyatın, satıcı tarafından yarı işlenmiş olarak sağlanan ithal eşyasının belli bir bölümünün işlendikten sonra satıcıya iadesi koşuluna bağlanması durumunda olduğu gibi, ithal eşyası ile ilgisi olmayan bir ödeme biçimi esas alınarak belirlenmesi olabilir.

Bununla birlikte, ithal eşyasının üretim veya pazarlanmasına ilişkin koşul veya edim, satış bedelinin reddini gerektirmez. Örneğin; alıcının satıcıya sağladığı, ithal ülkesinde yapılan mühendislik hizmeti ve planlar satış bedelinin 24/1 inci maddede belirtilen amaçlarla kullanılmasının reddini gerektirmez.

- 5- Eşyanın alıcı tarafından tekrar satışı veya diğer herhangi bir şekilde elden çıkartılması ya da kullanımı sonucu doğan hasılanın bir bölümünün doğrudan veya dolaylı olarak satıcıya intikal etmesi halinde, ithal eşyasının fiilen ödenen veya ödenecek fiyatına 27'nci madde hükümlerine göre ilave yapılabilmelidir.

- 6- Alıcı ve satıcı arasında bir ilişki bulunmamalı; ilişkinin varlığı durumunda ise, satış bedeli Gümrük Kanununun 24. Maddesinin 2'nci fıkrası hükümlerine göre gümrük kıymeti olarak kabul edilebilir nitelikte olmalıdır.

Yukarıda açıklanan hususlar eşyanın satış bedelinin gümrük kıymetine esas alınabilmesi koşullarıdır. Bu koşullardan sonuncu olan alıcı ve satıcı arasında ilişki bulunmama koşulu ile ilgili olarak gümrük kanunu 24. Maddenin 2. Fıkrası ile bazı açıklamalar getirmiştir buna göre; “satış bedelinin belirlenmesinde, alıcı ile satıcı arasında bir ilişkinin varlığı, satış bedelinin reddedilmesi için tek başına yeterli bir neden oluşturmaz. Böyle durumlarda, satışa ilişkin koşullar incelenerek, bu ilişkinin fiyatı etkilemediği belirlenirse, satış bedeli kabul edilir. Gümrük idaresi, beyan sahibi veya diğer kaynaklardan elde ettiği bilgilere dayanarak, söz konusu ilişkinin fiyatı etkilediği kanısına varırsa, bu hususları beyan sahibine yazılı olarak bildirir. Süresi içinde verilmek şartıyla beyan sahibinin cevap hakkı saklıdır.”

Eğer ki alıcı ile satıcı arasında ilişki varsa kanun satış bedelini hemen terk etmiyor ve şu hükmü getiriyor;

“Birbirleri ile ilişkisi bulunan kişiler arasındaki bir satışta, beyan sahibi satış bedelinin aynı veya yakın bir tarihte gerçekleşen aşağıda yer alan emsal kıymetlerden birine çok yakın olduğunu ispatlarsa, bu satış bedeli kabul edilerek, eşyanın kıymeti satış bedeli yöntemine göre belirlenir.

Emsal Kıymet 1- Türkiye'ye ihraç amacıyla satılan aynı veya benzer eşyanın birbiriyle hiçbir ilişkisi bulunmayan satıcılar ve alıcılar arasında satışındaki satış bedeli.

Emsal Kıymet 2- Aynı veya benzer eşyanın, İthal eşyasının veya aynı ya da benzer eşyanın Türkiye içinde satıcılardan müstakil kişilere yapılan en büyük miktardaki satışına ait birim fiyata dayalı kıymete göre belirlenen gümrük kıymeti

Emsal Kıymet 3- Aynı veya benzer eşyanın, İthal eşyasının üretiminde kullanılan malzeme ve imalat veya diğer imal işlemlerinin bedel veya kıymetleri ile Türkiye'ye ihraç edilmek üzere ihraç ülkesindeki üreticiler tarafından üretilen, kıymeti belirlenecek eşya ile aynı sınıf veya cins eşyanın satışında mutad olan kar ve genel giderlere eşit bir tutar ve 27'nci maddenin 1 inci fıkrasının (e) bendinde sayılan diğer bedel veya kıymetler toplamından oluşan hesaplanmış kıymete göre belirlenen gümrük kıymeti.

Yukarıdaki emsal kıymetlerle yapılan kıyaslama sırasında, ticari düzeye, miktara, 27'nci maddede sayılan unsurlara ve alıcı ile satıcı arasında ilişkin bulunmayan satışlarda, satıcının üstlendiği, ancak satıcı ile alıcı arasında ilişki bulunan durumlarda satıcının üstlenmediği giderlere ilişkin ispatlanmış farklılıklar dikkate alınır.

Satış bedeli, fiilen ödenen veya ödenecek fiyattır demiştir gümrük kanunu peki nedir fiilen ödenen veya ödenecek fiyat? Gümrük Kanununun 24.maddesinin 3.fıkrası buna açıklık getirmektedir buna göre; “Fiilen ödenen veya ödenecek fiyat, ithal eşyası için alıcının, satıcıya veya satıcı yararına yaptığı veya yapması gereken ödemelerin toplamıdır. Bu fiyat, ithal eşyasının satış koşulu olarak, alıcının satıcıya veya satıcının bir yükümlülüğünü karşılamak üzere üçüncü bir kişiye yaptığı veya yapacağı tüm ödemeleri kapsar. Ödemeler, para transferi şeklinde olabileceği gibi, akreditif veya ciro edilebilir bir kıymetli evrak kullanılarak ya da doğrudan veya dolaylı yapılabilir.”

Dolaylı ödemeye bir örnek vermek gerekirse; Satıcının bir borcunun kısmen veya tamamen alıcı tarafından ödenmesi dolaylı ödemedir.

Alıcının pazarlama dâhil kendi hesabına yaptığı faaliyetler, satıcı yararına veya satıcı ile yapılan bir anlaşma yoluyla da olsa, satıcıya yapılan dolaylı bir ödeme olarak değerlendirilmez. Bu tür işlemlere ilişkin giderler, ithal eşyasının gümrük kıymetinin tespiti sırasında fiilen ödenen veya ödenecek fiyata ilave edilmez.

Gümrük Kanununun 25.maddesi Gümrük Kıymeti Belirleme Yöntemlerini sıralamıştır buna göre Satış Bedeli yöntemine göre kıymet belirleyemiyorsanız;

Kıymet Belirleme Yöntemi 1- Türkiye'ye ihraç amacıyla satılarak, kıymeti belirlenecek eşya ile aynı veya yakın bir tarihte ihraç edilen **aynı eşyanın satış bedeli.**

Kıymet Belirleme Yöntemi 2-Türkiye'ye ihraç amacıyla satılarak, kıymeti belirlenecek eşya ile aynı veya yakın bir tarihte ihraç edilen **benzer eşyanın satış bedeli.**

Kıymet Belirleme Yöntemi 3-İthal eşyasının veya aynı ya da benzer eşyanın Türkiye içinde satıcılardan müstakil kişilere yapılan en büyük miktardaki satışına ait **birim fiyata dayalı kıymet.**

Kıymet Belirleme Yöntemi 4-İthal eşyasının üretiminde kullanılan malzeme ve imalat veya diğer imal işlemlerinin bedel veya kıymetleri ile Türkiye'ye ihraç edilmek üzere ihraç ülkesindeki üreticiler tarafından üretilen, kıymeti belirlenecek eşya ile aynı sınıf veya cins

eşyanın satışında mutat olan kar ve genel giderlere eşit bir tutar ve 27'nci maddenin 1 inci fıkrasının (e) bendinde sayılan diğer bedel veya kıymetler toplamından oluşan **hesaplanmış kıymet**.

Gümrük Yönetmeliği'nin 44'üncü maddesinde ise eşyanın gümrük kıymetinin, Yönetmeliğin 45 ila 50'nci maddelerinde yer alan yöntemlerden birinin uygulanması sonucu tespit edileceği belirtilmektedir buna göre;

- 1- Satış bedeli yöntemi (GY Madde 45),
- 2- Aynı eşyanın satış bedeli yöntemi (GY Madde 46),
- 3- Benzer eşyanın satış bedeli yöntemi (GY Madde 47),
- 4- İndirgeme yöntemi (GY Madde 48),
- 5- Hesaplanmış kıymet yöntemi (GY Madde 49),
- 6-Son yöntem (GY Madde 50).

REFERANS FİYAT UYGULAMASI

Referans fiyat uygulamasında ülkeye ithal edilecek mallarda asgari üretim maliyetleri göz önüne alınarak referans fiyat belirlenmekte böylece söz konusu malın belirlenen referans fiyattan daha düşük olarak ithal edilemeyeceği düşünülmektedir. Örnek vermek gerekirse Ekvator ülkesinden gelen muzda Cari FOB İhraç Brüt Fiyat ton başına 420\$ olarak belirlenmiştir. Burada oluşan kıymet kamu otoritesince (Bakanlıkça) verilmiş bir kıymet değildir sadece kıymet araştırmasına gidildiği takdirde yol gösterici niteliktedir. Bununla ilgili olarak Gümrükler Genel Müdürlüğü 05.05.2015 / 7714585 tarih ve sayılı yazısı ile açıklık getirmektedir buna göre; Referans fiyatlar, gümrük idareleri tarafından ithal eşyasının gümrük kıymeti esas değerler olarak kullanılmamakta, kıymet tespitinde gümrük idaresinin beyanın gerçekliği ve doğruluğu konusunda yapılacak incelemede kullanılmaktadır. Söz konusu fiyatlar beyanın ayrıntılı incelenmesine gerek olup olmadığı yönünde yol gösterici mahiyettedir. Bu fiyatların doğrudan doğruya gümrük kıymeti olarak vergilendirmeye esas alınmaları, meri mevzuat hükümleri çerçevesinde mümkün bulunmamaktadır.

Genel Müdürlüğümüze intikal eden bilgilerden, beyan edilen gümrük kıymeti referans fiyat uygulaması kapsamında yayınlanan fiyatların altında olan ithalatlarda direkt olarak referans fiyatların gümrük kıymeti olarak esas alındığı ve buna göre ek tahakkuk ve para cezalarının

düzenlendiği anlaşılmıştır. Ayrıca direkt olarak söz konusu fiyatlar esas alınarak yapılan ek tahakkuk ve bunlara bağlı para cezası kararları için yargı mercilerine başvurulması durumunda davaların tamamına yakını kaybedilmekte olup, bu durum uygulamanın amacı ile örtüşmemektedir.

İthal eşyasının gümrük kıymetinin nasıl tespit edileceğinin esasları Gümrük Yönetmeliğinin 44. ve müteakip maddelerinde düzenlenmiştir. İlk sıradaki kıymet belirleme yöntemi olan satış bedeli yöntemi, "gerçekte ödenen veya ödenecek fiyatın kıymet tespitinde esas alınmasına dayanmaktadır. Ancak, beyan edilen kıymetin gerçeklik veya doğruluğundan şüpheye düşülmesi durumunda izlenecek prosedür, 13/08/2012 tarihli 2012/29 sayılı Genelge' de açıklanmıştır.

Söz konusu mevzuat çerçevesinde; referans fiyat uygulaması kapsamında Bakanlığımız intranetinde yayınlanan bilgilerin, ithal eşyasının beyan edilen gümrük kıymetinin kontrolünde göz önünde bulundurulması gerekmekte olup, beyan edilen kıymetin referans fiyatın altında kalması durumunda 2012/29 sayılı Genelge uyarınca kıymet araştırmasına gidilmesi mümkün bulunmaktadır. Mezkûr Genelge çerçevesinde yapılan kıymet araştırması sonucunda beyanın kabul edilmesi veya reddedilmesi mümkündür. Beyanın kabulü halinde, satış bedeli yöntemine göre tespit edilen kıymet üzerinden gümrük işlemleri tamamlanması, beyanın reddedilmesi durumunda ise sırasıyla diğer kıymet tespit yöntemlerine geçilmesi gerekmektedir. Bu itibarla, Gümrük Yönetmeliği'nin 44. Maddesinde esasları belirlenen kıymet tespit yöntemleri sırayla uygulanmadan referans fiyatlar esas alınarak kıymet tespiti yapılmaması gerekmektedir.

Buna göre Genel Müdürlük kıymet olarak salt referans kıymetin alınmaması gerektiğini talimatlandırmıştır. İdarenin bu yaklaşımına karşın yargı organları özellikle yerel mahkemeler referans fiyatı idarenin bir kıymet belirlemesi ve bunu mükelleflere zorlaması gibi görmekte olup buna göre idare aleyhine kararlar vermektedirler. Referans fiyat uygulanan ürünlerde birçok beyan sahibi referans fiyatların altında beyanname açmakta aradaki farkı yurt dışı giderler bölümüne gider olarak göstererek gümrük idaresince kıymet araştırmasını bertaraf etmekte daha sonra da yargı yoluna başvurarak fatura kıymeti ile referans kıymet arasındaki fark olan yurt dışı giderlere isabet eden vergileri geri almaktadır. Bu şekilde yapılan ithalatlar iç piyasada rekabeti bozmakta yerli üreticiyi mali açıdan zorlamakta ve rekabet güçlerini düşürmektedir. Kamu otoritesinin regülasyon politikası olarak uyguladığı referans fiyat uygulaması yargı organlarınca yanlış değerlendirilmekte ve yargı kararları ile ilgili ürünlerin piyasasında rekabeti bozucu etkilere neden olmaktadır. Örnekle açıklamak istersek;

X muz ithalatçısı yargı organlarının vereceği kararlarda aldatıcı işlem yapmak maksadıyla dünya piyasa fiyatları tonu 450\$ olan Ekvator menşeli muz cinsi eşyayı yurt dışı satıcı firma ile anlaşarak tonu 365\$ kıymet ile faturalandırmakta, gümrüğe beyan aşamasında ise bu kıymeti tonu 420\$ olacak şekilde yükseltmek için yurt dışı gider adı altında gider kısmına fark gider ekleyerek eşyanın ithalatını herhangi bir kıymet araştırması işlemi başlatmadan gümrük işlemlerini sonlandırabilmektedir. Gümrük idaresinde eşyanın kıymeti gümrük kanunu 23. Maddesinde öngörüldüğü şekliyle belirlenmek suretiyle eşyanın ithaline izin verilmektedir. Gümrük Kanunu gereği yükümlü beyanı esas olmakla birlikte yurt dışında gider yaptığını beyan etmesi, şüphe durumu haricinde mevzuat açısından gümrük idarelerince kabul edilmektedir. İlgili firma daha sonra yargı yoluna gitmekte ve yargı organlarınca beyan edilen yurt dışı gidere tekabül eden vergilerin geri verilmesi kararı alınmaktadır. Uygulamada yaşanan sıkıntının çözümü için istatistiki kıymetin referans kıymet üstünde olup olmadığına bakılmaksızın fatura kıymetinin dikkate alınması ve yapılan yurt dışı giderlerin ayrıntılı beyan edilmesi istenilmelidir. Fatura kıymetinin düşük bulunması ve yurt dışı gider beyanının sadece referans fiyat barajını aşmak için yapıldığının şüphesi hasıl olması durumunda kıymet araştırmasına gidilmesi gerekmektedir.

Kıymet araştırmasına gidilmesi ise Gümrükler Genel Müdürlüğünün 2012/29 sayılı Genelgesinde açıklanmıştır buna göre; beyan edilen kıymetin kontrolü neticesinde satış bedeli yönteminin uygulanmasının mümkün olmadığı dolayısıyla bu yöntemin terk edilmesi gerektiği dayanakları ile açıklanmalıdır. Satış bedeli yönteminin terk edilmesi halinde, aynı eşyanın satış bedeli yöntemine geçilmelidir. Gümrük kıymetinin aynı eşyanın satış bedeli yöntemine göre de belirlenememesi durumunda sırasıyla benzer eşyanın satış bedeli yöntemi, indirgeme yöntemi ve hesaplanmış kıymet yöntemlerine geçilmesi, ilk beş yönteme göre kıymet tespiti yapılamaması durumunda ise son yönteme göre gümrük kıymetinin belirlenmesi gerekmektedir.

Satış bedeli yönteminin terkinin gerektiren durumlar ise söz konusu genelgede açıklanmıştır buna göre; Satış bedeli yöntemine göre gümrük kıymeti belirlenirken, beyan edilen kıymetin aynı veya benzer eşyaya ait mevcut kıymetlerin altında olması halinde, bu durum beyan edilen kıymetin reddi için tek başına bir gerekçe oluşturmaz. Satış bedeli yönteminin terk edilmesini gerektiren hallerden biri; Beyan edilen eşya kıymetinin aynı veya benzer eşya kıymetine göre düşük olmasının sebepleri araştırılırken öncelikle bu farklılığın, satış bedeli yöntemine ilişkin Gümrük Kanunu'nun 24'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen hususlardan ki bu hususlar kısıtlamalar, koşul ve edimler, tekrar satış hasılatının

satıcıya intikali, alıcı ve satıcı arası ilişkilerdir. Bu koşullardan kaynaklanıp kaynaklanmadığına bakılır. Buna göre; Söz konusu bentlerde belirtilen hususlardan birinin varlığı nedeniyle kıymet farklılığı söz konusu ise; Satış fiyatının hangi ölçüde etkilendiği objektif olarak belirlenebiliyorsa, gerekli düzeltme yapılarak gümrük kıymeti satış bedeli yöntemine göre belirlenir. Satış fiyatının hangi ölçüde etkilendiği belirlenemiyorsa gümrük kıymeti, satış bedeli yöntemine göre belirlenemez. Bu durumda aynı eşyanın satış bedeli yöntemine göre gümrük kıymeti belirlenir. Bu yöntemine göre de belirlenemiyorsa sırasıyla diğer yöntemlere geçilir.

Bu yazıya konu örnek olayda Gümrük Kanunu'nun 24'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen hususlardan birinin mevcut olmadığı varsayılmaktadır.

Gümrük Kanunu'nun 24'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen hususlardan biri mevcut değil ise; İlk olarak aynı veya benzer olduğu düşünülen eşya ile beyan edilen eşya karşılaştırılır. Herhangi bir eşyanın, bir başka eşyayla aynı veya benzer olduğundan söz edebilmek için;

- i) Kıymetinin, gümrük kıymeti olarak önceden kabul edilmiş olması gerekir.
- ii) Aynı veya benzer eşyanın Gümrük Yönetmeliğinin 46'ncı maddesinin birinci ve 47'inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen unsurları taşıması gerekir.
- iii) Kıymeti belirlenecek eşya ile aynı ticari düzey ve/veya satın aldıkları miktarların aynı veya birbirlerine yakın olması, böyle bir satışın bulunmaması durumunda, farklı ticari düzey ve/veya farklı miktarlardaki aynı veya benzer eşyanın satış bedeli, bu ticari düzey ve/veya miktar farkları göz önüne alınarak yapılacak düzeltmeden sonra kullanılması gerekir.
- iv) Satış tarihleri aynı veya yakın bir tarihte olması gerekir.
- v) Menşelerinin aynı olması gerekir.

Beyan edilen eşya ile aynı veya benzer olduğu düşünülen eşya arasında, sayılan bu şartların tamamının karşılanmaması halinde, aynı veya benzer eşyanın kıymeti, beyan edilen eşya için gümrük kıymeti olarak esas alınamaz.

Sayılan şartların da karşılanması halinde aynı eşya kıymeti ile beyan edilen eşyanın kıymeti arasındaki farklılığın, satışa ilişkin koşullardan kaynaklanıp kaynaklanmadığı araştırılmalıdır. Diğer bir deyişle;

a) Satış ile ilgili satış sözleşmesinde yer alan ve fiyatın sonradan gözden geçirilmesini öngören hükümler mi bulunmaktadır?

b) Tek bir satış muamelesine konu olup, bölümler halinde mi ithal edilmektedir?

c) Tek fiyat üzerinden yapılan paket satın alma mı söz konusudur?

d) Eşyanın ithali, bağlı satış konusu mudur?

e) Satıcı tarafından miktar ya da peşin ödeme iskontosu yapılmış mıdır?

Yukarıda belirtilenlerin dışında, satış ve fiyatla ilgili başka koşullarla da karşılaşılması muhtemeldir. Bu tür koşullar, eşyanın kıymetini artırıcı ya da azaltıcı yönde etkileyebilecektir.

Bu nedenle, beyan edilen eşya ile aynı veya benzer olduğu belirlenen eşyanın satış koşulları,

a) Aynı olmalı veya;

b) Satış fiyatını etkilememiş olduğu belirlenmeli veya;

c) Farklı koşula rağmen satış fiyatında objektif bir düzeltme yapılabilmelidir.

Diğer taraftan, beyan edilen eşya kıymetinin aynı veya benzer eşya kıymetlerine göre düşük olmasının başka sebepleri de olabilecektir.

Yukarı da belirtilen tüm hususlar birlikte değerlendirildikten ve eşyanın kıymetinin satış bedeli yöntemine göre belirlenemeyeceğine karar verildikten sonra aynı veya benzer eşya yöntemine geçilecektir.

SONUÇ

Uygulamada yargı organlarınca kamu otoritesinin mükelleflere fiyat dayatması gibi algılanan aslında bir regülasyon politikası olan referans fiyat uygulaması iç piyasa dinamiklerini koruma amacıyla uygulanmasına rağmen yargı kararları ile piyasa fiyatlarını bozan, ithalatçı firmalar arasında rekabetin bozulmasına neden olan, iç piyasa üreticilerinin ithalatçı firmalar karşısında rekabet güçlerini sınırlandıran bir uygulama haline gelmiştir. Gümrük idarelerinin de referans fiyatı mutlak bir kıymet gibi algılaması ve buna göre vergi farkları ve cezalarının teminata bağlaması ithalatçı firmalar açısından da mali bir yük olmaktadır.